

Kapel "Haenenhof" in Maasbree

Het gebeurde zo ongemerkt, er werden nieuwe wegen aangelegd en plots was de veldweg, die ons naar het dorp voerde, overtollig. De veldweg waar vroeger de bewoners van de Hei naar het dorp, de school en de kerk gingen was op eens weg.

De landbouwmachines ploegden het pad weg en daar stond de kapel ineens in het midden van de akkers, eigenlijk onbereikbaar. Ook de oude gebruiken gingen verloren door de tijd, bv. het bidden bij sterfgevallen in de kapel, dat gebeurde nu in de kerk.

Het verval van het gebouwtje ging toeslaan en gelukkig kwam er toen een idee het verplaatsen van dit gebouwtje.

De kapel nog op zijn oude plek

De Stichting Kruisen en Kapellen ging praten met de grondeigenaar mevrouw Grubben en haar kinderen. Ook zij waren gelijk enthousiast om de kapel een andere plek te geven.

Ze stelden een stuk grond voor, bij de oprijlaan, als beschikbare plaats en na enkele gesprekken met het bestuur van het buurtschap "Heidedal", waren deze en ook alle leden voorstander dit plan tot uitvoering te brengen.

Sloop

De Stichting Kruisen en Kapellen zorgde voor de nodige vergunningen en garantie op financieel gebied en de buurtbewoners gingen belangeloos aan de slag na voldoende informatie uitgewisseld te hebben over de gang van zaken. Steen voor steen werd de oude kapel gesloopt en zorgvuldig werden deze stenen schoon gemaakt en gerangschikt. De opzet was om de vele stenen op dezelfde plek terug te laten komen.

De afbraak is half voltooid

Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg

Swalmerstraat 100
Postbus 470
6040 AL Roermond

Telefoon
(0475)386 781

E-mail
skkl@bisdom-roermond.nl

Website
www.kruisenenkapellenlimburg.nl

Bank
57.62.20.159
IBAN: NL58 ABNA 05762 20 159
BIC: ABNANL2A

Doel

De stichting, verbonden met het Bisdom Roermond, is als overkoepelende organisatie sinds 1954 actief betrokken bij de zorg voor kruisen en kapellen in Limburg.

Doelstelling is het adviseren en stimuleren van lokale groeperingen en particulieren.

De stichting adviseert op het gebied van restauratie en onderhoud, alsmede bij het oprichten van kruisen en kapellen.

Kapellen en Kruisen

is een uitgave van de Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg

Redactie

B.H.H. Brader (hoofdredacteur)
W.J.H. Oehlen

Donateurs

minimaal € 25,- per jaar

Abonnementen

€ 12,50 per jaar

ISSN 1875-1644

provincie limburg

**HUIS VOOR
DE KUNSTEN
LIMBURG**

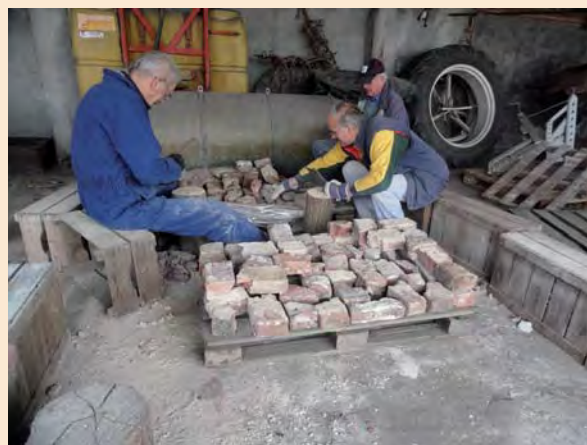

BISDOM ROERMOND

Heidebewoners

We zijn nu zover dat er al wordt gepraat over opnieuw inzegenen maar we mijden zorgvuldig om een datum te noemen. Het is vrijwilligerswerk en geen haastklus die voor een bepaalde datum klaar moet zijn.

De kapel die door de heidebewoners zelf wordt gebouwd, waaraan iedereen op zijn manier een steentje bijdraagt en waar onder leiding van een vakman gewerkt wordt. Zo komt iedere steen weer op zijn plek. Het is voor iedereen een genot om de kapel weer in zijn oude vorm te zien terug komen. We merken ook dat iedereen vraagt: "Wat kan ik doen?"

Hergebruik van de oude stenen

Borduurwerk

De koffie wordt spontaan aangedragen en weer andere maken borduurwerk dat straks de kapel zal opsieren. Een aantal dames zal straks het schilderwerk binnen onder handen nemen, er dienen randversieringen te komen op de muren en sterren in het gewelf.

Een formeel dient als tijdelijke ondersteuning bij het metselen van de boog

Zonne-energie

Dat we in 2012 leven zal straks te zien zijn, dit zal de eerste kapel zijn waar zonne-energie zorgt voor verlichting. Ook dit was een spontaan idee van een van de bewoners die daar dan ook de zorg voor draagt. Stichting Kruisen en Kapellen heeft ook een subsidie bij de EU weten te verkrijgen. De Stichting Kruisen en Kapellen afdeling Maasbree, die op een intensieve manier meewerkt om van dit project iets moois te maken, prijst zich zeer gelukkig, dat ze fijne mensen heeft leren kennen, uit een buurtschap, die vrijwillig heel wat uren besteden aan het eetherstel van deze kapel en onderling een goede samenwerking hebben gerealiseerd met als doel de kapel terug bij de mensen.

De kapel nadert zijn voltooiing

Ton Boots

Missiekapel Heythuysen wordt kunsttempel

In het juli-nummer 2011 van dit blad werd de geschiedenis van de Missiekapel in Heythuysen uitgebreid uit de doeken gedaan.

Het neoclassicistisch gebouw uit 1851, dat in 19987 in het bezit kwam van de Stichting Vrienden van de Missiekapel Heythuysen, heeft in de loop der tijden vele bestemmingen gehad, maar de bestemming "kunsttempel": daar had tot voor kort niemand aan gedacht.

Drieëntwintig jaar na de restauratie is het dan zover. Het gebouw is aangepast aan zijn toekomstige bestemming.

Er zijn bouwkundige aanpassingen getroffen, nutsvoorzieningen zijn aangebracht en er is een glazen deur geplaatst.

De bedoeling is, dat er een drietal kunstinstallaties per jaar gaan plaatshebben. Daarnaast zullen de omliggende scholen worden uitgenodigd om de expositieruimte te gaan gebruiken. De Stichting Kunst & Cultuur Leudal zal zich met de organisatie van een en ander bezighouden.

Op 12 mei jl. is de kapel door wethouder Vogels in gebruikgenomen met de in situ installatie van een kunstwerk van Tilly Weckx uit Haler.

Het kunstwerk bestaat uit honderden zakdoeken, die op de vloer van de kapel zijn neergeleid.

Ben Brader

Na de ingebruikneming drommen de aanwezigen samen om het kunstwerk in de kapel te bekijken.

Van de kunstenares Tilly Weckx, voorzitter Joos Jennekens van de Stichting Vrienden van de Missiekapel en Jan Peeters van de Stichting Kunst & Cultuur Leudal. Door de glazen deur is op de grond het zakdoekenkunstwerk zichtbaar.

Drie heiligen als Venrayse poortwachters

Rondom de Floriade wordt in de regio van alles georganiseerd. Zo ook in Venray, waar vanaf 13 mei drie heiligen op markante plekken uitkijken over de verkeersdrukte op de invalswegen. Als side-project Mind Map en in het kader van *Venray bloeit!* was er alle reden de handen in een te slaan om aan te haken aan het fleurige evenement bij Venlo. Er werd gekozen om de bestaande rotondekunst te vervangen door hedendaagse heiligenbeelden.

Sint-Oda heeft als patrones van Venray natuurlijk een streepje voor. Dat geldt ook voor Sint-Servatius en Sint-Anna als naamgevers van de oude psychiatrische instituten. De heiligen zijn voor de gelegenheid uitgevoerd in metershoog MDF, omdat het tijdelijke beelden zullen worden. De hele bevolking kon een bijdrage leveren in de realisatie. Leerlingen van het Raaylandcollege zorgden voor het maken van de beelden, die in grijstinten zijn geschilderd.

Vijfhonderd houten vogeltjes

Een heilige kent men aan zijn attribuut, en zo werd er gezocht naar een opvolger van de ekster van Oda. Dat resulteerde in vijfhonderd houten vogeltjes, die door basisschoolkinderen bont werden beschilderd. Nog eens wat anders dan de vertrouwde zwart-witte vogel, die overigens als kraai bij het beeld is gevoegd! De vogeltjes kregen allemaal een plekje op de mantel van Oda. De heilige zou zich beslist niet terugkennen, maar dat geldt wel vaker binnen de volksdevotie.

Gebreide appels

Sint-Anna kreeg van de Venrayse vrouwen bijna vijfhonderd gebreide appels, als een zwierige das om het lijf gedrapeerd. Volgens de organisatie een symbool van de vruchtbaarheid, dat prima bij de moeder van Maria past. Er werd zelfs meegebreed door vrouwen die in het moedercentrum EVA deelnemen aan integratiecursussen.

Sleutels

Sint-Servatius tenslotte herkent men aan zijn sleutel. Daarom werd de bevolking aangespoord oude sleutels in te leveren, die dan op de mantel van de eerste bisschop van Maastricht werden gespijkerd. Dat heeft gewerkt. Lades werden omgekiept en in schuurtjes werden de rommellades goed doorzocht. Het Vincent van Goghinstituut, de opvolger van de voormalige gestichten, kwam zelf met dozen vol sleutels aanzetten, die ooit op deuren en kasten hoorden. Zo is het beeld bekleed met rijen sleutels voor kasten, fietsen, voordeuren, schuurtjes en zo meer!

Geen wijwater

Het moge duidelijk zijn, dat deze verbeeldingen van heiligen niet bedoeld zijn voor een nieuwe devotie, of het zou die voor de kunsten moeten zijn. Het voorvoegsel *sint* bleef niet per ongeluk achterwege. Er kwam bij de onthulling dan ook geen wijwater aan te pas, maar wel drie wethouders, die konden verklaren: "Meer dan duizend handen hebben gewerkt aan de totstandkoming van deze Venrayse beelden".

Hoe lang de rotondeheiligen blijven staan, is onzeker. MDF is bepaald geen materiaal voor de eeuwigheid. Rij voor de zekerheid dus even langs, als u in de buurt bent!

Koos Swinkels

Sint Jozef vereerd met een tweetal gedichten

Op zondag, 18 maart 2012, daags voor de feestdag van de H. Jozef, werden maar liefst twee Jozefkapellen ingezegend, een in Thorn en een in Nunhem.

Over beide kapellen werd in eerdere nummers van *Kapellen en Kruisen* reeds bericht.

Tijdens de inzegening werden speciaal voor deze gelegenheid geschreven gedichten voorgedragen.

Harrie Neijssen, bestuurslid van de Stichting Kruisen en Kapellen Thorn, schreef het gedicht *Op zoek naar Jozef*.

Frits Criens, o.m. stadsdichter van de Gemeente Leudal, schreef in het dialect een *Ode vöör Sint Jozef*.

Op zoek naar Jozef

Het was nog pas op televisie
De zoektocht naar de juiste man
Een panel gaf kritiek en visie
Ik vond er zo het mijne van.

Ook God zocht hier op aarde
De juiste man, vader voor Zijn Zoon
En voor haar die Jezus baarde
Een echtgenoot en schutspatroon.

Jozef, "Jahwee, God voegt toe"
Een ambachtsman die Hem beviel
Geen macht of geld, eer arremoe
Maar past perfect in het profiel.

Ik vind als man een rolmodel
In deze Jozef en in zijn kapel.

Harrie Neijssen

De Jozefkapel aan de Kerkstraat in Nunhem

Ode väör Sint Jozef

Zien broed ging op de aezel, hae d'r naeve
Op sjaemel paej van zandj en sjerpe grindj
Zoeë wíed, nao Bethlehem, door waer en windj
Woeë hae zich van de keizer aan mos gaeve

Dao waas gein bèd te kriege mier intrintj
Mer hem leekeine sjtal neet èns ónaeve
Eín jungske, lang verwachtj, zoog dao het laeve
Hae kós de aafkomst van dit hemels kindj

Maria waas door Jaweh oetverkaore
Waat häör waas aangezagdj door Gabriël:
Oet dich waertj de Verlosser sjtraks gebaore

En Jozef is as troewe jónkgezel
Gaer voedstervader van dae Zoon gewaore:
Wae iere uch, Sint Joep, met dees kapel

Frits Criens

Geslaagde contactdag in Wijnandsrade

Naar goed gebruik organiseert de Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg (SKKL) jaarlijks in het voorjaar een contactdag voor de vele vrijwilligers, die zich binnen onze provincie belangeloos inzetten voor het onderhoud en behoud van kruisen en kapellen. Afwisselend kiest de SKKL daarbij voor een locatie in Noord-, Midden- of Zuid-Limburg. Dit jaar was Zuid-Limburg aan de beurt en ontving de heemkundevereniging 'Vrienden van Wijnandsrade' op zaterdag 21 april meer dan zestig gasten in het plaatselijke kasteel.

Na een informele ontvangst praatte het dagelijks bestuur de aanwezigen bij over de belangrijkste ontwikkelingen van het afgelopen jaar, waaronder de stand van zaken rondom de digitalisering van het stichtingsarchief, de op

handen zijnde introductie van een vernieuwde website, de verdere vervolmaking van de inventarisatie van alle kruisen en kapellen in Limburg (waaraan in samenwerking met de Monumentenwacht Limburg hard wordt gewerkt) en het kopiëren van beelden in het restauratieatelier van Venray.

Daarna konden de aanwezigen genieten van een korte film over de geschiedenis van Wijnandsrade, waarna de voorzitter (Wilfried Dabekaussen) en de vicevoorzitter (Jack Jetten) van de 'Vrienden van Wijnandsrade' voor de aanwezigen rondleidingen verzorgden in en rondom het kasteel en de St. Stephanuskerk en op de Motte van Wijnandsrade (in de zijwand waarvan zich een van oudste en mooiste Lourdesgrotten van Nederland bevindt).

Wiel Oehlen

Op de Motte van Wijnandsrade

Op 27 mei trok de Pinksterprocessie weer door Munstergeleen

Na de Hoogmis van 10 uur, waarin de heer Peter Haas de pause-lijke onderscheiding Pro Ecclesia et Pontifice ontving voor zijn werk als koster, accoliet en nog vele andere werkzaamheden, vertrok men met de fanfare voorop door de versierde straten van Munstergeleen richting eerste rustaltaar bij de Mariakapel,

waar het zangkoor van de kerk enige liederen ten gehore bracht. Nadat de pastoor de katholieke gebruiken behorende bij een rustaltaar had uitgesproken en de omstanders de zegen had gegeven werd vertrokken naar het tweede altaar.

De plaats van dit altaar is naast een wegkruis uit 1874 op een viersprong van wegen uit vele eeuwen geleden. Dit kruis heeft de laatste twee maanden een grondige restauratie ondergaan en werd zes dagen geleden teruggeplaatst.

Pastoor Harrie Broers heeft de processie uitgekozen om het wegkruis opnieuw in te zegenen.

Nadat de pastoor de betekenis van een kruis aan de aanwezigen uitgelegd had, gaf hij het woord aan Hub Mulders, lid van de Wijkraad en van Kruisen en Kapellen van Munstergeleen.

De inzegening van het gerestaureerde kruis door pastoor Harry Broers

Hij bedankte allen, die zich bezig hebben gehouden met de restauratie, waaronder gemeente, pastoor, restaurateurs, kruisen en kapellen, buurt, wijkraad, en niet te vergeten de mensen, die zich het hele jaar bezighouden met het verzorgen van het kruis en die de bloemen en planten van water voorzien.

Na de pastoor weer het woord te hebben gegeven en de dienst verder ging en het koor en de communicanten weer een muziekstuk en gehore gebracht hadden, gaf de pastoor de zegen en kon de processie onder aanvoering van de fanfare terugkeren naar de kerk.

*Wergroep Kruisen en kapellen Sittard-Geleen
Herbert Geene*

In Heel drie gietijzeren kruisen geplaatst

In een loods op het kerkhof van de Stefanusparochie in Heel stonden al langere tijd een drietal fraaie gietijzeren kruisen opgeslagen. Die kruisen stonden er maar te staan, totdat Sjra Delissen op het idee kwam om die kruisen een bepaalde bestemming te geven.

Ongeveer tezelfdertijd was bij het kerkbestuur het idee ontstaan om op het parochiekerkhof een uitstrooiplaats te realiseren. Al snel was men het er over eens: op de strooiplaats zou een kruis geplaatst worden.

Hein van de Mortel, secretaris van het kerkbestuur, vertelt, dat er toen voor de twee resterende kruisen nog een bestemming gezocht moest worden. Besloten werd, dat die in de openbare ruimte van Heel een plek zouden moeten krijgen, een in het oude gedeelte van Heel en een in het nieuwe deel. Overleg met de Gemeente Maasgouw kon natuurlijk niet uitblijven.

Lei Peeters van die gemeente en in de wereld van de Maasgouwse kruisen en kapellen geen onbekende, speelde een bemiddelende rol en al spoedig was men het over de locaties voor beide kruisen eens. Eén kruis zou zijn plaats vinden in de nieuwe wijk Sleydal, vlak bij de beek; het andere kruis zou komen bij de Stefanushof, een zogenaamde woontussenvoorziening.

Alvorens de drie kruisen geplaatst zouden worden, zijn ze onderhoudsvrij gemaakt door ze te stralen en te coaten. Gezien de belangstelling van duistere lieden voor gietijzeren kruisen zijn de kruisen in een flinke hoeveelheid beton verankerd.

Hein van de Mortel zegt, dat hij over de plaatsing van de nieuwe kruisen veel positieve reacties heeft ontvangen, zowel van jongelui uit de wijk Sleydal, als van de 50+ ers van de Stefanushof.

*Hein van de Mortel bij het kruis in de wijk Sleydal
"Geef vrede heer!"*

Het kruis bij de strooiplaats

*Het kruis met de tekst
"Uw wil geschiede"
bij de Stefanushof*

“Nieuw” wegekruis te Spaubeek

Aan de Dorpstraat te Spaubeek richting Schimmert, staat ter hoogte van huisnummer 142 een schitterend “nieuw” wegekruis. Het is in 2010 geplaatst door de werkgroep Kruisen en kapellen van het I.V.N. afdeling Spaubeek. Op 10 september van dat jaar is het door em. Pastoor Pasing plechtig ingezegend. De tekst op dit landschappelijk element - ICH ZAL UCH NEET VERGAETE - is veelzeggend. Het gietijzeren kruis is afkomstig van het voormalige kloosterkerkhof van de orde van de “Dames du Sacre Coeur” te Vaals.

*(met dank aan
I.V.N. Spaubeek)*

Jan Jansen (Nuth)

Castenray in één klap een hagelkruis rijker

Op 1 oktober 2008 werd in Castenray op De Roffert een wegekruis opgericht. Op de plek was vroeger een rustaltaar tijdens de sacramentsprocessie op de voormalige grens van de gemeentes Venray en Oirlo. Het 75-jarig bestaan van de parochie Castenray én het Jaar van het Religieus Erfgoed waren voldoende aanleiding dit kruis te plaatsen. Alles stond er vredig en schilderachtig bij tot zondag 20 mei.

Een stevig onweer trok toen over Noord-Limburg en menige bliksemstraal schoot naar beneden. De boerderij en de grote eikenboom achter het kruis bleven gespaard, maar het zinken dakje van het kruis was kennelijk het aantrekkingspunt. Spijkers en schroeven van het kruis kwamen onder hoogspanning te staan en deden het omringende houtwerk scheuren.

Het corpus van keramiek werd via de metalen bevestigingen ook bereikt en spatte uiteen. Het bordje INRI bleef merkwaardigerwijs gespaard.

Op deze manier lijkt het, of de Grote Baas Boven aangaf, dat hij graag een hagelkruis op de plek ziet.

Immers: have en goed bleven vrij van schade, en dat is juist de reden waarom in vroeger tijden kruisen in het open veld werden opgericht. In Venray en omgeving zijn de vroegste vermeldingen uit de late zestiende eeuw; vijf stuks. Daar is nu dus een hedendaagse variant bijgekomen!

De Heemkundevereniging Castenray zal een hoop werk hebben om het kruis te herstellen, maar is stellig van plan dit veldkruis te herstellen.

Koos Swinkels

Ein Slevrouke op 'n niej kruuts in Belfeld

Het kruis met de madonna staat sinds begin april van dit jaar tussen twee grote eikenbomen, in de berm van de Oude Tolweg in Belfeld. Dit is een sinds 1805 bestaande weg, die eerst Nieuwe Dijk en later Maalbekerweg werd genoemd en die van 1895 tot 1922 een tolweg is geweest.

Plaatsing van de achterwand van het wegekruis aan de Oude Tolweg

Madonna

Het crucifix is een rijk geornamenteerd gietijzeren kruis met fraai vlechtwerk, maar het aparte hieraan is, dat er geen corpus op hangt, maar een Madonna met kind op de arm. Het kruis is 125 cm hoog en 75 cm breed. In de bovenste hoeken van het kruis staan takjes met een bloeiende roos, vergezeld van twee rozenknoppen. De roos is een bekend Maria symbool. De vijf kroonbladeren van de bloem werden o.a. in verband gebracht met de vijf letters van Maria's naam. Het midden van de kruisbalken is versierd met plantenmotieven.

Aan de onderzijde staat een monogram met de letters A en M, wat staat voor Ave Maria. Omdat er geen kerkhofsymbolen op voorkomen, is het kruis waarschijnlijk altijd al bedoeld geweest voor Mariadevotie. Het kruis werd verworven door de Stichting Brookkank, met het verzoek aan de werkgroep, om hier een passende plaats voor te vinden. Vanwege de roest, is het eerst blank gestraald en daarna behandeld met een zwarte epoxy-coating, waarna de overige beschildering en enkele vernislagen zijn aangebracht.

Achterwand

Het kruis is aangebracht tegen een achterwand van tropisch hardhout, die op palen is gezet om het de nodige stevigheid te geven en om vandalisme te voorkomen.

Het model van deze wand werd in eigen beheer ontworpen en met deskundige hulp van Har Coopmans, op maat gemaakt en in elkaar gezet met RVS schroeven. Daarna werd het diverse malen met houtolie behandeld tegen verwerking.

Het wegekruis met de madonna

Bij het kruis zal nog een schildje aangebracht worden met de spreuk :

*** Gangk mer wiejer
en maak angere bliejer ***

Als achtergrond is aan de zij- en achterkant een dubbele rij met haagbeuken geplant.

Dit nieuwe monumentje staat langs een nu weer veelgebruikte weg, die toegang biedt tot een nieuwe fiets- en voetgangersbrug over de A73 en het recreatie-gebied daarachter.

Realisatie

Het geheel is tot stand gekomen in het kader van het project "Belfeld in het Groen", dankzij samenwerking tussen de Gemeente Venlo, de Stichting Brookkank, Heemkunde-vereniging Maas- en Swalmdal, de leden van werkgroep Kruisen en Kapellen in Belfeld, de Stichting IKL-Limburg - die het project subsidieerde - en vele vrijwilligers en begunstigers.

Bronnen: Informatie van Vereniging De Terebinth, regio Limburg
Boek van Pater G. Egelie over Gietijzeren Kruisen in Limburg.
Artikel in Jaarboek 2004 HVMS van Twan Ernst, blz.24 t/m 26

Foto's: Wim van Diepen en eigen collectie.

Jan Coopmans,
werkgroep Kruisen en Kapellen in Belfeld

Rozenkrans bidden bij de kapelletjes in Kessel

Direkt na zijn installatie als pastoor in Kessel begon Louis Verhaag met in de meimaand de rozenkrans te bidden bij een van de kapelletjes, iedere maandag een andere plek.

Omdat er veel ouderen aan de rozenkrans deelnemen zorgt de pastoor zelf dat de meesten kunnen zitten.

Met zijn aanhangwagen achter de auto voert hij vanuit de Aoj Pastorie stoelen aan, die hij ook zelf weer terugbrengt.

Op de foto zien we de mensen in gebed bij het kapelletje van de familie Peeters in Kessel-Oijen.

Dit kapelletje werd gebouwd door de familie Peeters, als dank dat de familie heelhuids de oorlog door gekomen was, ondanks het feit dat hun boerderij in brand geschoten werd en bijna helemaal afbrandde.

Het kapelletje werd toegewijd aan Onze Lieve Vrouw er werd een beeld van haar in geplaatst. Dit beeld werd helaas gestolen en vanaf dat moment hangt er een schilderij van Onze Lieve Vrouw van alle volkeren. Het kapelletje is vanaf toen ook altijd gesloten.

Dit bidden bij de kapelletjes komt deze gebouwtjes en hun omgeving zeer ten goede, omdat dan extra schoon-gemaakt en opgeruimd wordt.

Piet Relouw

Foto: Henk van Dijck

Limburgs mooisten (20)

De St. Annakapel te Spaubeek

De omgeving van de St. Annakapel is er een om in weg te dromen. De kapel is gelegen tussen het groen aan het einde van een doodlopend straatje, Oude-Kerk genoemd (Foto 1).

Tegenover het kapelletje ligt een eeuwenoude boerderij (Foto 2).

Bij de toegang naar de kapel staat een bankje waarop je al zittend heerlijk kunt genieten van al het moois en spannends wat de natuur hier ter plekke te bieden heeft. Het enige dat je hier hoort is het tjlpen en fluiten van vogeltjes en af en toe “ruist er wat in het struikgewas...”. Aan de brandende waxinelichtjes te zien is het duidelijk dat de kapel in deze jachtige en lawaaiërige wereld in de behoefte voorziet van mensen, die op zoek zijn naar rust en bezinning.

1

Boven de ingang van de kapel staat in een hardstenen dorpel de volgende tekst gekapt: 1865 STO IN COEMETER IN LOCO UBI USQUE 1837 ECCLESIA PAROCHIALIS STETIT, (1865 Ik sta op het kerkhof waar tot 1837 de parochiekerk heeft gestaan) (Foto 3).

Bij gelegenheid van de restauratie van het monument is links van de ingang een chronogram, ontworpen door pastoor Linssen, aangebracht (Foto 4). De vertaling van de Latijnse tekst luidt: “Na door vrijgevigheid der parochianen mijn oude schoonheid te hebben herkregeen, sta ik nu nog schoner overeind”. De Romeinse cijfers bij elkaar opgeteld staan voor het jaar 1988. Beide teksten geven in feite de geschiedenis weer van dit gebedshuis.

Het verleden van de parochiekerk die hier gestaan heeft gaat terug tot in de eerste helft van de 12^e eeuw. Aan de rechter zijgevel van de kapel is een restant van een grafsteen uit 1723 bevestigd, afkomstig van het voormalige kerkhof van de parochiekerk (Foto 5). Binnen staat in een nis van het retabel een beeld van de Heilige Anna met Maria als kind. (Foto 6).

Al dit moois en interessants kunt u vinden ten noordoosten van het N.S.-station Spaubeek (zie locatiekaartje).

2

Tekst en foto's: Jan Jansen (Nuth)

3

1865 STO IN CCEMETERII LOCO UBI
USQUE 1837 ECCLESIA PAROCHIALIS STETIT.

4

VenUsto DeCore
reCUperato
generositate
paroeCIano UM
pULChrior exsto

5

6

Restauratie Antoniuskapel te Slavante bij Sint Pieter

Miets Morreau-Magnée woont onder aan de berg en als ik arriveer is ze net de hond aan het uitlaten. Haar man ontvangt me gastvrij en even later komt Miets zelf binnen. Ze zal de eerstvolgende drie kwartier enthousiast vertellen over Slavante, de Stichting Oud Sint Pieter en nog veel meer.

Dan treedt ook John Machiels het huis binnen. Hij speelde een belangrijke rol bij de restauratie van de kapel en had het contact met gemeente en aannemer.

De opgeknapte Antoniuskapel

Slavante

Miets vertelt, dat de naam Slavante een verbastering is van het woord Observanten. Sinds 1455 vestigden zich kluizenaars op de berg, die enkele jaren later gingen samenwonen in een klooster. Zij volgden (observeerden) de strenge regels van Franciscus van Assisi, die de armoede predikte.

Gastenverblijf

Het klooster werd in 1794 door de Fransen geconfisqueerd, waarna de orde werd opgeheven. Weliswaar wordt het klooster opgekocht door een stroman in de hoop, dat het klooster later kan worden voortgezet, maar deze actie blijft zonder resultaat. Het gastenverblijf, dat op enige afstand van het klooster is gelegen, behoudt wel een functie: het wordt een herberg en later een casino voor militairen. In 1838 huurde De *Groote Sociëteit van Maastricht* het landgoed en in 1846 werd het huidige pand gebouwd.

De leden van de sociëteit waren graag geziene gasten en vertoefden als „gegoede burgerij van Maastricht” maar al te graag op het buitengoed. Ook leden van het koningshuis bezochten Slavante zeer regelmatig. Tegenwoordig is er in het gebouw een Grand-café gevestigd onder de naam *Buitengoed Slavante*.

Gemeente

De kapel, die uiteindelijk goed bewaard is, stamt uit 1681 en werd gebouwd door Godfried van Bocholtz, landscommandeur van Alde Biesen, ter nagedachtenis aan zijn op zevenjarige leeftijd overleden dochter Isabella Godefrida van Hoensbroeck.

Het bouwwerk was aan het begin van deze eeuw hard aan een opknappbeurt toe. De indertijd links en rechts van de kapel geplante bomen dreigden de kapel weg te drukken en het mergelwerk, met name de sluitsteen in de voorgevel, moest dringend vervangen worden.

De kapel is sedert 1907 eigendom van de gemeente Maastricht, dus trad het bestuur van de Stichting Oud Sint Pieter over de restauratie van de kapel met de wethouder in overleg. De uitslag was niet verrassend: de gemeente had geen geld.

Gelukkig had de gemeente nog andere projecten in de buurt. Het resultaat is, dat de gemeente beide bedreigende bomen laat kappen en dat de beschadigde sluitsteen wordt vervangen.

Ben Brader

John Machiels en Miets Morreau

Veldboeketje

Onze stichting heeft het genoegen te mogen resideren in het hoofdkantoor van het Bisdom aan de Swalmerstraat in Roermond. Wij hebben daar de beschikking over een eigen kantoorruimte, waar zich ons rijke archief bevindt en alwaar op het ogenblik hard wordt gewerkt aan de (verdere) digitalisering van een schat aan foto's en documenten. Aan de wanden van 'het zenuwcentrum van de SKKL' hangen enkele afbeeldingen van kruisen en kapellen, waaronder een collage met foto's en de navolgende fraaie overpeinzing van de hand van oud-voorzitter dr. G.C. Egelie.

Kent ook u teksten (romanfragmenten, gedichten, liedteksten, legenden of spreuken) die volgens u in deze rubriek thuishoren? Stuur ze – met bronvermelding – op naar: Wiel Oehlen, Swier 47, 6363 CL Wijnandsrade. Mailen kan ook (w.oehlen@planet.nl).

120 Jaar Lourdesgrot Cadier en Keer gevierd

In het prachtige park rond het Missiehuis van de Sociëteit voor Afrikaanse Missiën in Cadier en Keer ligt een grote Lourdesgrot. Begin mei is het 120-jarig bestaan van die grot gevierd in aanwezigheid van bisschop Frans Wiertz van Roermond.

De viering kon helaas niet in de openlucht doorgaan, omdat het die ochtend winterkoud was en pijpenstelen regende. De vele aanwezigen – onder wie natuurlijk veel paters en bewoners van verzorgingshuis De Keerderbereg, maar ook veel parochianen uit Cadier en Keer en Bemelen – verzamelden zich daarom in de kapel van het Missiehuis. De jubilerende Lourdesgrot was nu aan het zicht onttrokken, maar de viering was daardoor niet minder sfeervol.

De geschiedenis van de Lourdesgrot is nauw verbonden met die van de Sociëteit voor Afrikaanse Missiën. De van oorsprong Franse missiepaters zijn sinds 1891 in Nederland aanwezig. Op zoek naar een uitvalsbasis buiten Frankrijk, vanwege de antireligieuze wetten daar, kwamen ze Zuid-Limburg terecht. Pater Gaston Desribes kocht dat jaar in Cadier en Keer een stuk grond, waar hij een opleidingshuis voor missionarissen wilde bouwen. Maar eerst bouwde hij een grot ter ere van O.L.-Vrouw van Lourdes.

Die keuze was niet toevallig, omdat pater Dèscribes uit het bisdom Tarbes-Lourdes kwam en zelfs bij de broer van Bernadette Soubirous op school had gezeten. Ook zou hij Bernadette een keer persoonlijk hebben ontmoet. Het verhaal gaat dat zij hem bij die gelegenheid de opdracht gegeven zou hebben om in Nederland een Lourdesgrot te bouwen. Dit kan echter niet historisch worden onderbouwd.

Feit is wel dat pater Dèscribes om begrijpelijke redenen een persoonlijke devotie voor Onze Lieve Vrouw van Lourdes had. Dat hij een Lourdesgrot liet bouwen, was dus niet zo verwonderlijk. Deze hielp ook mee om de populariteit van de nieuwe missiesociëteit te vergroten. Toen het Missiehuis eenmaal klaar was kreeg dit ook de naam Onze Lieve Vrouw van Lourdes. En nog elk jaar in mei houden de paters S.M.A. een Lourdesgebedsweek. De laatste vijf jaar wordt deze stevast geopend met een openluchtmis bij de grot, behalve dus bij de recente viering van het jubileum.

De grot zelf is indertijd gebouwd door een architect uit Valkenburg. Het werd volgens de beschrijvingen een zo getrouw mogelijke nabootsing van het prototype te Lourdes, zowel wat betreft het front als het inwendige met het altaar en de preekstoel.

Ook nu nog zijn in de binnenmuur van de grot twee gemarkeerde stenen zien, aangebracht vanuit de grot in Lourdes. De grot was eerder klaar dan het Missiehuis.

In een plaatselijke krant werd op 28 april 1892 over de toen splinternieuwe grot het volgende geschreven: "Ook het prachtige beeld van O.L.V. van gepolychromeerd brons is eveneens juist gelijk aan dat te Lourdes en komt ook uit het atelier van de heer Raffl te Parijs. Zelfs de rozenstruik, die onder het beeld komt te staan, is afkomstig van de plant onder het Lieve Vrouwenbeeld te Lourdes en hetzelfde bronwater, van dáár komende, zal ook hier verkrijgbaar zijn. Zoo ergens, dan vindt men dus te dezer plaatse de zoo juiste mogelijke nabootsing van Lourdes. Het beeld van O.L.-Vrouw, reeds eenigen tijd in de parochiekerk te Cadier aanwezig zal op zondag 1 mei te ruim 3 uren in plechtigen optocht van daar op een rijkversierden praalwagen naar de grot gebracht worden. Te 4 uren op den berg bij de grot aankomende, zal het beeld aldaar door de Eerw. Paters in ontvangst genomen worden, waarna de plechtige wijding zal plaats hebben van grot en beeld en dit in de grot geplaatst zal worden."

Bij de plechtige overbrenging van het Mariabeeld vanuit de parochiekerk van Cadier en Keer naar de grot op 1 mei 1892 zouden wel 15.000 gelovigen aanwezig zijn geweest. Het beeld stond bij die gelegenheid op een praalwagen getrokken door acht paarden. Tachtig ruiters vormden een erewacht. Het beeld was een geschenk van pastoor Waelbers van de parochie Cadier en Keer.

Bij de jubileumviering op zondag 6 mei waren geen duizenden belangstellenden aanwezig, maar de kapel van het Missiehuis was tot de laatste plaats bezet. Het park met de Lourdesgrot en ook monumentale kruiswegstaties is overigens voor het publiek dagelijks vrij toegankelijk.

Bij de jubileumviering op zondag 6 mei waren geen duizenden belangstellenden aanwezig, maar de kapel van het Missiehuis was tot de laatste plaats bezet. Het park met de Lourdesgrot en ook monumentale kruiswegstaties is overigens voor het publiek dagelijks vrij toegankelijk.

Matheu Bemelmans

Schimmert

Onlangs is onder het boomkruis op de splitsing Rozemarijnstraat/ Valkenburgerweg een tekst aangebracht, die voor zich spreekt. (zie foto)

Foto: Jan Jansen (Nuth)

Een stalen (?) Christus in Praag

Een bezoek aan Praag is niet compleet zonder een bezoek aan de Praagse Burcht. Op iets meer dan zeven hectare staat een ongelooflijk indrukwekkende hoeveelheid paleizen en kerken. Via de Hop on-Hop off-tourbusmaatschappij hadden we een excursie geboekt over het immense complex met een buitengewoon enthousiaste gids. Deze liet zich ineens ontvallen dat de Tsjechen niet of nauwelijks nog iets doen aan hun geloof. Dat wat op zondagen in de kerken zit zijn hoofdzakelijk toeristen, zo liet hij ons weten.

Vanaf dat moment werd door ons rond gekeken met de vraag of er iets van die ontkerstening is terug te vinden in de openbare ruimte. We hadden op onze tocht door de binnenstad toch al een paar keer de gekruisigde Christus mogen zien. Maar dan was het steeds op beelden van Johannes van Nepomuk (1340-1393) die het kruis draagt als symbool van de martelaarsdood. Johannes was hoofdvicaris van de katholieke kerk en biechtvader van koningin Sofie, de vrouw van koning Wenceslaus IV.

Die vond het steeds maar geloviger worden van zijn vrouw maar niets en had haar daarom gevangen gezet. Zij deed daar de biecht bij Johannes die vervolgens op het matje werd geroepen bij Wenceslaus die wilde weten wat Sofie had verteld. Johannes beriep zich op het biechtgeheim en dat werd hem niet in dank afgenomen. Met een touw om enkels en polsen werd Johannes op 20 maart 1393 vanaf de Karelsbrug in de Moldau geworpen. Op die brug (absolute trekpleister nummer 2) staat daarom ook een prachtig bronzen beeld van hem. Net als in Swalmen voor diegenen die niet naar Praag willen.

Op diezelfde Praagse brug staan een dertigtal beelden waaronder een Piëta, een prachtige Calvariegroep en een schitterende kruisafneming. Maar verder in de stad zijn de uitingen van het katholiek geloof schaars. Het is daarom verbazingwekkend om tijdens een wandeling ineens oog in oog te staan met een wel heel bijzonder kruis. Tegen de gevel van een merkbaar al enige tijd geleden gesloten restaurant staat een kruis zoals ik dat nergens eerder heb gezien. Het geheel zal bijna vier meter hoog zijn. Het corpus is geschilderd(!) op iets dat het meeste weg heeft van plaatstaal. Er staan wel wat bloemetjes aan de voet, maar het kruis zou enig onderhoud wel kunnen gebruiken. Voor zover nog leesbaar staat op de tekstplaat: Jezus Nazareniz Judae Drum. Het adres van het kruis is Narodni 8. Je komt er langs als je vanaf het Wenceslausplein naar het Nationaal Theater loopt.

Een rondleiding en/of voostelling in dat theater kan ik trouwens aan iedereen van harte aanbevelen. En het is eveneens aanbevolen wisselkantoren te mijden, zij stelen dertig percent van je geld! Dat zou beter in een collectebus gedaan kunnen worden.

Ed. van Gelder

Het kruis aan Narodni nr. 8

Annie Schreuders verzamelde de hele Santenkraam

door Matheu Bemelmans

Hoe minder mensen daadwerkelijk bepaalde devoties in praktijk brengen, hoe meer boeken er lijken te verschijnen om die oude tradities en gebruiken en betekenissen vast te leggen.

Op zich is dat een prima zaak. Met name in de katholieke kerk kennen we heel wat gebruiken die tand des tijds niet zullen overleven. Het is goed als deze gedocumenteerd worden, nu er nog mensen leven die er over kunnen vertellen of weten waar de bronnen te vinden zijn. Wellicht leidt dit hier of daar zelfs tot heropleving van een bepaalde devotie. Het zou niet de eerste keer in de geschiedenis zijn dat dit gebeurt.

Een nieuwe uitgave op dit vlak is het boek 'De santenkraam' van Annie Schreuders-Derks. Het boek draagt als ondertitel 'Limburgse (Lente)almanak' en behandelt ook daadwerkelijk de maanden maart, april en mei. Deel 2 (zomer) is inmiddels ook verschenen. De andere seizoenen volgen.

Annie Schreuders –onder meer bekend van het Museum van de Vrouw in Echt – volgt in het boek per maand de heiligenkalender. Ook heeft ze veel bijbehorende (weer) spreuken verzameld en beschrijft de levens verhalen van een aantal heiligen en de bijbehorende devotionele of volksculturele tradities. In dit laatste zit de meerwaarde van dit boek. Beschrijvingen van heiligenlevens zijn er wel meer, maar de regionale tradities als de herkomst van de Paashaas, de geschiedenis van de Sint Joepmarkt in Sittard of bijvoorbeeld bijvoorbeeld het recept voor apostelsoep op Witte Donderdag.

De heiligenkalender oogt overigens wel als een redelijk willekeurige verzameling. De vraag is of de schrijfster de actuele heiligenkalender van de Kerk bij hand heeft gehad. Zo is het aantal zeer oude en in onze streken nauwelijks bekende heiligen aan de overhand. Ook dicht ze enkele mensen een feestdag toe, die nog helemaal niet zalig of heilig verklaard zijn (Clara Fey op 8 mei).

De 'hele santenkraam' is op zich een mooi boek, dat met de vele kleurenplaatjes ook leuk uitgegeven is. De kanttekening die ik er bij wil plaatsen, is dat het een optelsom van feiten en feitjes is, waarin naar mijn idee een duidelijke lijn of onderbouwing ontbreekt. Ook is het boek geschreven vanuit een volksculturele invalshoek en zeker niet vanuit een religieuze of catechetische. Daardoor worden er dingen op één lijn gesteld, die van volstrekt verschillende waarde zijn.

Titel: De hele santenkraam, Limburgse (Lente)almanak
Auteur: Annie Schreuders-Derks
Uitgeverij: TIC Maastricht
ISBN: 978-90-78407-91-1
Prijs: € 19,90

Het Franciscus Huijnen kruis te Margraten

De Provinciale weg tussen Vaals en Maastricht is op twee bochten na vóór en na Gulpen een prachtige kaarsrechte weg en na Gulpen tot aan Heer aan beide zijden van de weg voorzien van flinke, dikke eikenbomen. Deze zijn geplaatst in het midden van de 20^e eeuw toen de weg ook geasfalteerd werd.

We schrijven het jaar 1858, de Provinciale weg tussen Vaals en Maastricht was in die tijd een weg, die bestond uit steenslag en kiezel, met diepe karren sporen, niet verhard zoals nu. Voor de boeren en vrachtrijders in die tijd een weg waar regelmatig lichamelijke- en dodelijke ongelukken gebeurden.

Paard en wagen

Zo ook in 1858 op 25 juni toen de 17 jarige Franciscus Huijnen zoon van Willem Huijnen en Johanna Catharina Mobergs in alle vroegte 's morgens vanuit Gulpen zich met paard en kar op weg begaf richting Maastricht. Wat hier precies gebeurt is, is helaas niet meer te achterhalen, maar Frans kwam onder de wielen van de kar terecht en stierf ter plekke.

Is het paard op hol geslagen? Is hij van de kar gevallen doordat hij bijvoorbeeld in slaap was gesukkeld? Het zal wel altijd een raadsel blijven.

Dodelijk ongeluk

's Morgens om acht uur werd hij gevonden, waarschijnlijk door twee inwoners van Margraten n.l. de landbouwers Martinus Brouwers en Gillis Vanlaar. Zij hebben ook aangifte gedaan van het dodelijk ongeluk bij de heer Huijnen van de Burgerlijke Stand.

Zij beiden kenden het slachtoffer persoonlijk. We denken dat de naaste familie te zeer geschokt was door dit ongeval om deze taak op zich te nemen.

Men heeft er een kruis geplaatst van Naamse steen. Wanneer en door wie dit kruis geplaatst werd is helaas niet bekend, maar aan de steen te zien is deze niet lang na het

dodelijk ongeluk geplaatst. Welke steenhouwer hem gemaakt heeft is eveneens niet bekend.

Doodshoofd

Op het kruis onderaan is een doodshoofd afgebeeld, dat doorkruist wordt door twee beenderen als symbool voor de dood. Soms komen we dit symbool ook tegen op moordkruisen.

Verder vinden we op dit kruis de initialen IHS, welke staan als symbool voor het Christendom, de afkorting van Jezus. In de H van dit initiaal is een klein kruisje afgebeeld.

Verder staat in de steen gebeiteld de letters DOM die staan voor de Latijnse tekst "Deo optimo Maximo". "Voor de allerhoogste".

De tekst op het kruis luidt als volgt: "Bid tot troost der ziel van Franciscus Huijnen hier dood gebleven in den jeugdigen ouderdom van 17 jaren den 25 juni 1858".

Reconstructie

Het kruis heeft altijd ca. 100 m. vanaf het kruispunt Provinciale weg – Dobbelssteinweg gestaan en wel aan de linkerkant.

Toen de weg een reconstructie onderging en het fietspad ook een opknappbeurt kreeg, omdat het te

oneffen was geworden door de wortels van de eikenbomen, werd het kruis ca. 50 m. naar het noorden verplaatst richting Amerikaans kerkhof.

Het kruis is door een bakstenen muurtje omringd en voor het kruis is een bloemperkje aangelegd. De aangifte bij de Burgerlijke Stand vermeldt de sterfdatum 1 juli 1858. Dit strookt niet met de gegevens op het kruis. Ook dit punt zal altijd een vraagteken blijven.

Zo zal Franciscus Huijnen in onze herinnering voort blijven leven zolang dit kruis langs deze weg zal blijven staan.

Chris Willems, Ubachsberg

Sociale Innovatie Klein Religieus Erfgoed

Na een wat trage en moeizame start is het Europees Project Interreg IV nu toch goed op gang gekomen. In het kader van dit project wordt zogenaamd klein religieus erfgoed (weg- en veldkruisen, kapellen, lourdesgrotten enz.) opgeknapt. Europa heeft voor de jaren 2010 tot en met 2012 een bedrag van € 450.000 beschikbaar gesteld.

Het aantal aangemelde projecten en de daarmee gepaard gaande kosten bedroegen voorlopig:

Jaar	Aangemelde projecten	Begrote kosten	Eigen middelen	Interreg IV bijdrage
2010	52	€ 174.575	€ 20.214	€ 154.361
2011	90	€ 240.799	€ 55.300	€ 185.499
2012	14	€ 40.327	€ 10.673	€ 29.654

Gehonoreerd: 148

De kapel van OL Vrouw van het H. Hart in Aalbeek

Inmiddels zijn verschillende kapellen en kruisen onder handen genomen.

Op de Kapellerlaan in Roermond staat de Kruiskapel, die naar achter richting de Roer is weggezakt. In het kader van het Interreg-project is de ondergrond verstevigd, zodat verdere verzakking niet mogelijk is. Onderzocht wordt, of de kapel wellicht nog rechtgezet kan worden. Binnenkort zal verder met de restauratie van het mergelstenen gebouwtje begonnen worden.

Een ander project is de kapel van OL Vrouw van het H. Hart in Aalbeek. Bij deze kapel uit 1952 was het voegwerk in de voorgevel losgeraakt. Het voegwerk is vanaf 2,5 m hoogte uitgekapt en vernieuwd. In de top zijn gelijktijdig enkele mortelrotte stenen vastgezet.

De Kruiskapel in Roermond

